

ΒΟΛΙΝ

Κόκκινος Φασισμός

Διάβαζα απόσπασμα από γράμμα του γενναίου συντρόφου μας Αλφόνσο Πετρίνι¹ που βρίσκεται στην Ε.Σ.Σ.Δ., εκτοπισμένος άγνωστο πού. Ενώ διάβαζα, το βλέμμα μου έπεσε στις ακόλουθες γραμμές: «Μας φυλακίζουν όλους, τον έναν μετά τον άλλον. Οι αληθινοί επαναστάτες δεν έχουν καμία ελευθερία στη Ρωσία. Η ελευθερία του Τύπου και η ελευθερία του λόγου έχουν εξαλειφθεί και επομένως καμία διαφορά δεν υπάρχει ανάμεσα στον Στάλιν και τον Μουσολίνι».

Σκόπιμα υπογράμμισα την τελευταία φράση, επειδή εκφράζει επακριβώς την αλήθεια. Ωστόσο, προκειμένου να αντιληφθούμε την ακρίβεια αυτής της σύντομης φράσης και τον ωμό ρεαλισμό της, είναι ουσιαστικό να κατανοήσουμε σε βάθος και με σαφήνεια τον φασισμό – σε μεγαλύτερο βάθος και με μεγαλύτερη σαφήνεια απ’ όσο γενικά συνηθίζεται στους αριστεριστικούς κύκλους.

Με βάση την κατανόηση αυτή, ο αναγνώστης δεν θα ερμηνεύσει τη δήλωση του Πετρίνι σαν ένα σύνθημα, αλλά ως την ακριβή έκφραση ενός εξαιρετικά θλιβερού γεγονότος.

1. Αλφόνσο Πετρίνι: Αναρχικός, γεννημένος στην Ανκόνα, καταδικασμένος ερήμην από ιταλικό δικαστήριο σε 17 χρόνια φυλάκιση για την υποτιθέμενη συμμετοχή του στον φόνο του καραμπιγιέρου Αντέι στη διάρκεια των επαναστατικών ταραχών στην Ανκόνα το 1920. (Σ.τ.Μ.)

Πριν από δώδεκα χρόνια, όταν το κίνημα του Μουσολίνι –ο ιταλικός φασισμός– κατάφερε να επικρατήσει, η γενική πεποίθηση ήταν ότι επρόκειτο για ένα εντοπισμένο, πρόσκαιρο φαινόμενο δίχως προοπτική.

Από τότε ο «φασισμός» όχι μόνο εδραιώθηκε στην Ιταλία, αλλά συγγενικά κινήματα αναδύθηκαν και επικράτησαν σε μια σειρά από άλλες χώρες. Οπουδήποτε πλέον, με τη μία ή την άλλη μορφή, ο «φασισμός» αντιπροσωπεύει ένα ιδιαίτερα επικίνδυνο ρεύμα σκέψης. Ο ίδιος ο όρος, κάποτε ολοσχερώς εντοπισμένος τοπικά, τώρα είναι ευρέως διαδεδομένος και οικουμενικός.

Η κατάσταση αυτή μας ωθεί στο εξής συμπέρασμα: το αποκαλούμενο «φασιστικό» κίνημα πρέπει να έχει γερά, βαθιά ριζωμένα, εκτεταμένα ιστορικά θεμέλια.

Ποια μπορεί λοιπόν να είναι αυτά τα θεμέλια; Ποιοι μπορεί να είναι οι κύριοι παράγοντες που στηρίζουν τη γέννηση και πάνω απ' όλα την επιτυχία του φασισμού;

Από τη δική μου σκοπιά έχω καταλήξει ότι τρεις είναι οι παράγοντες που συνολικά εξασφαλίζουν τη βάση αυτής της επιτυχίας.

1. **Ο οικονομικός παράγοντας.** Αυτός είναι ευρέως κατανητός και σαφής. Να περί τίνος πρόκειται με λίγα λόγια: ο ιδιωτικός καπιταλισμός (που η οικονομική του βάση είναι ο ελεύθερος ανταγωνισμός της ζήτησης με σκοπό τη μεγιστοποίηση του κέρδους και η πολιτική του έκφραση είναι η αστική δημοκρατία) βρίσκεται υπό κατάρρευση και χρεοκοπία. Καθώς δέχεται τις βίαιες επιθέσεις όλων των εχθρών του, των οποίων ο αριθμός αυξάνει, βυθίζεται στη χυδαιότητα, στο έγκλημα και στην παραλυσία. Πόλεμοι, οικονομικές κρίσεις, ολόκληροι στρατοί ανέργων, εξαθλιωμένες μάζες, σε αντίθεση με τον άφθονο υλικό πλούτο και την απεριόριστη δυνατότητα

να δημιουργηθεί επιπλέον πλούτος, αποκαλύπτουν πόσο ανίκανος είναι ο ιδιωτικός καπιταλισμός να δώσει λύση στα οικονομικά προβλήματα της εποχής μας. Στις μέρες μας αυξάνει ολοένα περισσότερο η επίγνωση του επιθανάτιου ρόγχου του και του επικείμενου θανάτου του. Έτσι, είτε ενστικτωδώς είτε συνειδητά, η σκέψη στρέφεται στην αντικατάστασή του με ένα νέο είδος καπιταλισμού, με την ελπίδα ότι αυτός ο τελευταίος θα μπορέσει «να μας σώσει». Ωστόσο δεν είναι η πρώτη φορά στην ανθρώπινη ιστορία που η σκέψη έλκεται από τον «ευγενή σκοπό» ενός αποτελεσματικού, παντοδύναμου Κράτους βασισμένου σε μια δικτατορία. Η ιδέα αφορά έναν κρατικό καπιταλισμό κατευθυνόμενο από μια δικτατορία, η οποία «είναι υπεράνω των ιδιωτικών συμφερόντων». Αυτό το νέο είδος καπιταλισμού αποτελεί το στήριγμα του φασισμού από οικονομικής πλευράς.

2. Ο κοινωνικός παράγοντας. Κι αυτός είναι πολύ καθαρά και ευρύτατα κατανοητός. Η αποτυχία του ιδιωτικού καπιταλισμού, με όλες τις τρομερές επιπτώσεις της, έχει φέρει στο προσκήνιο μια ολοφάνερα επαναστατική κατάσταση. Οι μάζες, ολοένα περισσότερο δυστυχισμένες, βρίσκονται σε αναβρασμό. Τα επαναστατικά ρεύματα κερδίζουν έδαφος. Οργανωμένοι εργαζόμενοι κάνουν ολοένα και πιο δραστήριες προετοιμασίες προκειμένου να ξεκινήσουν έναν πόλεμο εναντίον ενός συστήματος που τους συνθλίβει προς όφελος μιας συμμορίας ληστών. Η εργατική τάξη, ελεύθερα και μαχητικά οργανωμένη (σε πολιτική, συνδικαλιστική και ιδεολογική βάση), γίνεται σε αυξανόμενο βαθμό ένα αγκάθι, μια απειλή για τις ιδιοκτήτριες τάξεις.

Οι τελευταίες έχουν συνειδητοποιήσει πόσο αβέβαιη είναι η κατάστασή τους. Και τρέχουν έντρομες. Έτσι, ενστικτωδώς ή συνειδητά, αναζητούν διέξοδο. Παλεύουν με κάθε

τίμημα να παραμείνουν προσκολλημένες στην προνομιακή θέση τους, που βασιζεται στην εκμετάλλευση των ανθρώπων του μόχθου. Αυτό που, πάνω από όλα, τις ενδιαφέρει είναι πώς οι εργαζόμενες μάζες θα εξακολουθήσουν να είναι ένα μισθοσυντήρητο κοπάδι που το απομυζάνε οι αφέντες του.

Εάν το ισχύον μοντέλο εκμετάλλευσης δεν μπορεί να διατηρηθεί, θα χρειαστεί μια αλλαγή του μοντέλου (τίποτα το εξαιρετικό) προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η υποκείμενη κατάσταση δεν θα αλλάξει. Τα σημερινά αφεντικά μπορούν να παραμείνουν όπως είναι, εάν και εφόσον συμφωνήσουν να γίνουν μέλη μιας ευρύτερης οικονομικής, πολιτικής, κοινωνικής και ουσιαστικά κρατιστικής ηγετικής ομάδας. Για να γίνει λοιπόν πραγματικότητα αυτή η νέα κοινωνική δομή, απαιτείται, πέρα από οτιδήποτε άλλο, ένα παντοδύναμο κράτος επικεφαλής του οποίου να βρίσκεται ένας ισχυρός άντρας, με σιδερένια πυγμή, ένας δικτάτορας, ένας Μουσολίνι, ένας Χίτλερ! Αυτό είναι το νέο είδος καπιταλισμού με το οποίο ο φασισμός τροφοδοτείται από κοινωνικής πλευράς.

Εάν ο φασισμός βασιζόταν μόνο σε αυτούς τους δύο παράγοντες –που συγκροτούν τα οικονομικά και κοινωνικά θεμέλιά του– δεν θα είχε ποτέ κερδίσει τη δύναμη που γνωρίζουμε ότι κατέχει. Δεν υπάρχει αμφιβολία γι' αυτό: οι οργανωμένες μάζες των εργαζομένων γρήγορα θα είχαν ορθώσει μια για πάντα εμπόδια στον δρόμο του. Πράγματι, τα μέσα με τα οποία η εργατική τάξη μάχεται εναντίον του καπιταλισμού θα εξυπηρετούσαν, με μικρές αναπροσαρμογές, εξίσου αποτελεσματικά τον αγώνα εναντίον της αντίδρασης και του φασισμού. Και ο αγώνας αυτός θα αποτελούσε μάλλον το τελευταίο κεφάλαιο στη μεγάλη ιστορική πάλη των εργαζομένων εναντίον των εκμεταλλευτών τους. Πόσες φορές στη διάρκεια της ιστορίας ο εχθρός δεν ακολούθησε ένα άλλο μονοπάτι,

δεν φόρεσε μια καινούργια μάσκα, ή δεν άλλαξε τα όπλα του! Καμιά από αυτές όμως δεν στάθηκε ικανή να σταματήσει τους εργαζομένους από το να συνεχίσουν τον αγώνα τους, δίχως να χάσουν την ισορροπία τους, ή την εμπιστοσύνη τους, δίχως να αφεθούν να υπονομευτούν από τους τακτικούς ελιγμούς και τις παλινωδίες του εχθρού.

Ερχόμαστε τώρα σε ένα κομβικό σημείο. Ενώ θα έπρεπε να εκληφθεί ως ένα νέο (επιθετικό και αμυντικό) τέχνασμα του καπιταλισμού, ο φασισμός, όπου έχει πάρει στα σοβαρά τον ρόλο του, έχει σημειώσει τέτοιες εντυπωσιακές, ασυνήθιστες και υπερβολικές επιτυχίες ώστε ο αγώνας της εργατικής τάξης – ολωσδιόλου ξαφνικά και οικουμενικά, κι αυτό ισχύει είτε αναφερόμαστε στη Γερμανία είτε στην Αυστρία είτε οπουδήποτε αλλού– έχει αποδειχθεί όχι απλώς δύσκολος, αλλά απολύτως ανίσχυρος και αναποτελεσματικός. Όχι μόνο η φιλελεύθερη αστική δημοκρατία απέτυχε να υπερασπιστεί τον εαυτό της, αλλά το ίδιο συνέβη με τον σοσιαλισμό, τον μπολσεβικικό κομμουνισμό, το συνδικαλιστικό κίνημα κ.λπ. Απέτυχαν απολύτως να σταθούν όρθιοι απέναντι σε έναν καπιταλισμό, που με την πλάτη στο τοίχο έκανε έναν τακτικό ελιγμό για να σώσει το τομάρι του. Όχι μόνο όλες αυτές οι δυνάμεις δεν κατάφεραν να διεξάγουν νικηφόρα αντίσταση εναντίον ενός καπιταλισμού που ανασύνταξε τις κλονισμένες γραμμές του, αλλά επιπλέον ήταν αυτός ο τελευταίος που γρήγορα αναδιατάχθηκε και συνέτριψε όλους τους εχθρούς του.

Ο σοσιαλισμός, τόσο ισχυρός στη Γερμανία, στην Αυστρία και στην Ιταλία, αποδείχθηκε αδύναμος. Ο «κομμουνισμός», από μόνος του πολύ ισχυρός, ιδιαίτερα στη Γερμανία, αποδείχθηκε σαθρός. Τα συνδικάτα αποδείχθηκαν ανίσχυρα. Πώς μπορούμε να τα εξηγήσουμε όλα αυτά;

Ένα ήδη ιδιαίτερα σύνθετο πρόβλημα περιπλέκεται ακό-

μη περισσότερο εάν αναλογιστούμε την τωρινή κατάσταση στην Ε.Σ.Σ.Δ. Όπως γνωρίζουμε, εκεί υφίσταται ένας εξουσιαστικός κρατικός κομμουνισμός (ο μπολσεβικισμός) ο οποίος πέτυχε μια εκπληκτική και μάλλον εύκολη νίκη στα γεγονότα του 1917. Τώρα στις μέρες μας, σχεδόν δεκαεπτά χρόνια μετά τη νίκη, όχι μόνον ο κομμουνισμός αποδεικνύεται ανίκανος να αντιταχθεί στον φασισμό στο εξωτερικό, αλλά ολοένα και πιο συχνά, σε ό,τι αφορά το ίδιο το καθεστώς στο εσωτερικό της Ε.Σ.Σ.Δ., περιγράφεται συνειδητά ως «κόκκινος φασισμός». Συγκρίσεις γίνονται μεταξύ του Στάλιν και του Μουσολίνι. Επισημαίνεται η θηριώδης καταπίεση των εργαζόμενων μαζών από ένα κυρίαρχο σύστημα αποτελούμενο από ένα εκατομμύριο προνομιούχους, όπως παρεμπιπτόντως συμβαίνει και οπουδήποτε αλλού, οι οποίοι νέμονται όλες τις στρατιωτικές και πολιτικές εξουσίες. Υπογραμμίζεται η έλλειψη κάθε μορφής ελευθερίας, όπως και οι αδιάκοπες και αυθαίρετες διώξεις. Και αυτό που έχει σημασία είναι ότι αυτές οι αποκαλύψεις, ή οι μαρτυρίες, δεν προέρχονται από αστικούς κύκλους, αλλά κυρίως από τις γραμμές των επαναστατών... των σοσιαλιστών, των συνδικαλιστών, των αναρχικών, ακόμη και μέσα από τις γραμμές της κομμουνιστικής (τροτσκιστικής) αντιπολίτευσης που, παραμένοντας στην ίδια γραμμή πλεύσης, «συνεχίζει τον αγώνα για τη χειραφέτηση» και προωθεί την Τέταρτη Διεθνή.

Όλα αυτά τα φαινόμενα είναι πάρα πολύ ανησυχητικά. Μας οδηγούν αναπόφευκτα στο ακόλουθο συμπέρασμα που μπορεί να φαίνεται παράδοξο: ακόμη και στην Ε.Σ.Σ.Δ., μολονότι κάτω από διαφορετικό μανδύα, είναι ο φασισμός που έχει νικήσει. Δηλαδή είναι ένας νέος καπιταλισμός που κατέχει την εξουσία – κρατικός καπιταλισμός με επικεφαλής έναν δικτάτορα με σιδερένια πυγμή, τον Στάλιν.

Πώς να τα εξηγήσουμε όλα αυτά;

Υπάρχει κάποιο άλλο στοιχείο, κάποια άλλη βάση, κάποιο άλλο *raison d'être* (λόγος ύπαρξης) που τροφοδοτούν τον φασισμό με αυτή την ασυνήθιστη δύναμη κρούσης;

Στο ερώτημα αυτό η απάντησή μου είναι: ναι, υπάρχει. Και εδώ έχουμε τον τρίτο παράγοντα. Αυτόν που τώρα θα εξετάσω και που τον θεωρώ τον πιο σημαντικό από όλους. Αλλά και τον πιο πολύπλοκο και λιγότερο καταληπτό. Είναι όμως αυτός που μας δίνει τη δυνατότητα να τα εξηγήσουμε όλα.

3. Ο ψυχολογικός (ή ιδεολογικός!) παράγοντας. Ο υποφώσκων παράγοντας που συντελεί στις επιτυχίες των φασιστών και στην παραλυσία των δυνάμεων της χειραφέτησης είναι, όπως εγώ το βλέπω, η δηλητηριώδης έννοια της δικτατορίας *per se* (αυτής καθαυτήν). Θα πάω ακόμη πιο πέρα. Υπάρχει μια ιδέα τόσο διαδεδομένη, που έχει μετατραπεί σε αξιωματική αλήθεια. Εκατομμύρια επί εκατομμυρίων ανθρώπων, ακόμη και σήμερα, θα έμεναν εμβρόντητοι εάν τύχαινε αυτή η ιδέα να τεθεί υπό διερώτηση. Ακόμη χειρότερα: πολυάριθμοι αναρχικοί και συνδικαλιστές δεν βλέπουν τίποτα το ύποπτο σε αυτήν. Μιλώντας για λογαριασμό μου, θεωρώ αυτή την ιδέα τελείως λανθασμένη και παραπλανητική. Κάθε ψευδής ιδέα που έχει γίνει αποδεκτή ως γεγονός αποτελεί μεγάλο κίνδυνο για τον σκοπό που επηρεάζει. Η υπό διερώτηση ιδέα έχει ως εξής: προκειμένου να νικήσουν στον αγώνα τους και να επιτύχουν τη χειραφέτησή τους, οι μάζες των εργαζομένων πρέπει να οδηγηθούν και να κατευθυνθούν από μια «ελίτ», από μια «διαφωτισμένη μειονότητα», από κάποιους «διορατικούς» ανθρώπους που βρίσκονται ένα σκαλοπάτι πιο πάνω από αυτές τις μάζες.

Το γεγονός ότι οι εκμεταλλεύτριες τάξεις πουλάνε αυτή τη θεωρία – που εγώ τη βλέπω ως μια πιο εκλεπτυσμένη έκφραση της έννοιας της δικτατορίας, αφού στην πράξη αφαιρεί από τις μάζες την ελευθερία της δράσης και την ατομική πρωτο-

βουλία– μου φαίνεται απολύτως κατανοητό. Είναι όμως από τα πιο παράδοξα φαινόμενα που έχει να επιδείξει η ιστορία, το γεγονός ότι αυτή η θεωρία έχει αγκυροβολήσει στα μυαλά εκείνων που σκοπεύουν να είναι οι απελευθερωτές και οι επαναστάτες. Και αυτό επειδή εμένα μου φαίνεται αυτονόητο ότι οι μάζες, εάν πρόκειται να ξεπεράσουν την εκμετάλλευση, πρέπει να πάψουν να καθοδηγούνται. Οι άνθρωποι του μόχθου θα απαλλαγούν από κάθε μορφή εκμετάλλευσης μόνο όταν βρουν τον τρόπο να απαλλαγούν από κάθε κηδεμονία, όταν αναλάβουν μόνοι τους τη φροντίδα του εαυτού τους, χρησιμοποιώντας τη δική τους πρωτοβουλία, επιδιώκοντας τα δικά τους συμφέροντα, με την αρωγή των δικών τους αυθεντικών μορφών ταξικής αντιπροσώπευσης –συνδικαλιστικών ενώσεων, συνεταιρισμών κ.λπ.– συνενωμένων μεταξύ τους με βάση την ομοσπονδιακή αρχή.²

Η έννοια της δικτατορίας –είτε ασκείται με σιδερένια πυγμή

2. Για την οργάνωση και τον συντονισμό της οικονομίας με βάση την ομοσπονδιακή αρχή διαφωτιστική είναι η περιγραφή του Ντιέγκο Αμπάντ Ντε Σαντιγιάν, αναρχοσυνδικαλιστή-μέλους της C.N.T.-F.A.I., η οποία ενσωματώνει και την εμπειρία από το τεράστιο πείραμα κοινωνικής αναδιοργάνωσης που επιχείρησαν οι Ισπανοί αναρχικοί, παράλληλα με τον εμφύλιο πόλεμο εναντίον των φασιστικών δυνάμεων του στρατηγού Φράνκο την περίοδο 1936-1939 : «Η δομή της νέας οικονομίας ήταν απλή: κάθε εργοστάσιο διευθυνόταν από τους δικούς του τεχνικούς και εργάτες. Τα εργοστάσια της ίδιας βιομηχανίας και της ίδιας τοποθεσίας οργανώνονται σε τοπική ομοσπονδία. Όλες οι τοπικές ομοσπονδίες οργανώνονται σε τοπικά οικονομικά συμβούλια, όπου αντιπροσωπεύονται όλα τα κέντρα παραγωγής και υπηρεσιών [...]. Οι τοπικές ομοσπονδίες κάθε βιομηχανίας και τα τοπικά οικονομικά συμβούλια κατά περιοχές και στην κλίμακα ολόκληρου του έθνους σε παράλληλες εθνικές ομοσπονδίες βιομηχανίας και εθνικές οικονομικές ομοσπονδίες». «Γιατί χάσαμε τον πόλεμο», Μπουένος Άιρες, 1940, σ. 82- από το βιβλίο του Sam Dolgoff, *Αναρχικές Κολλεκτίβες, Η Εργατική Αυτοδιεύθυνση στην Ισπανική Επανάσταση*, μετ. Νίκος Ποταμιάνος, εκδόσεις Διεθνής Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1982. (Σ.τ.Μ.)

είτε με βελούδινο γάντι- καθώς παίρνει οικουμενικές διαστάσεις και γίνεται γενικά αποδεκτή, ανοίγει τον δρόμο στη φασιστική ψυχολογία, στη φασιστική ιδεολογία και δράση. Αυτή η ψυχολογία διεισδύει, δηλητηριάζει και διαλύει όλο το εργατικό κίνημα και το κατευθύνει σε ένα επικίνδυνο μονοπάτι.

Εάν εκτιμάμε ότι απαιτείται μια δικτατορία που θα καθοδηγεί τον αγώνα της εργατικής τάξης για χειραφέτηση, τότε στην πραγματικότητα μετατρέπουμε αυτόν τον αγώνα σε έναν ανταγωνισμό ανάμεσα σε δικτάτορες. Έτσι στην ουσία ο σκοπός αυτού του αγώνα γίνεται η αναζήτηση του ποιος θα είναι ο νικητής που θα διατηρήσει ή θα κερδίσει, τον αποφασιστικό έλεγχο των μαζών. Κατά συνέπεια το αποτέλεσμα της διαμάχης, από όποια πλευρά και αν το δούμε, εξαρτάται από μάλλον συμπτωματικές περιστάσεις. Ο Χ δικτάτορας επικρατεί εδώ, ο Ψ ή ο Ζ παραπέρα. Ο καθένας από αυτούς μπορεί να διακηρύττει πολύ διαφορετικά, αληθινά αντιφατικά ιδεώδη. Δεν αλλάζει όμως το γεγονός ότι, αντί της απελευθερωτικής, αποφασιστικής δράσης των ίδιων των μαζών, είναι ο νικητής ο οποίος θα διαφεντεύει τις μάζες, που θα είναι εξαναγκασμένες να τον ακολουθούν αν δεν θέλουν να υποστούν την ωμή καταστολή. Πρέπει να γίνει σε όλους μας ξεκάθαρο ότι η προοπτική αυτή δεν μπορεί να έχει απολύτως καμία σχέση με την απελευθέρωση των εργαζόμενων μαζών.

Η έννοια της δικτατορίας, της ηγεσίας που ασκεί μια ελίτ, αναπόφευκτα οδηγεί στον σχηματισμό πολιτικών φραξιών: κομματικών μεσαζόντων που εκτρέφουν και στηρίζουν τον μελλοντικό δικτάτορα. Στο τέλος μία από αυτές τις φράξιες επικρατεί επί των υπολοίπων. Και τότε όλοι μπαίνουν κάτω από τον ζυγό της απολυταρχικής εξουσίας της. Δεν έχει σημασία ποια φράξια θα είναι. Γρήγορα θα διορίσει τους δικούς της ανθρώπους και τελικά ένα προνομιούχο κοινωνικό στρώμα θα

εμφανιστεί. Καθώς θα υποτάξει τις μάζες στη θέλησή της, καθώς θα τις καταπιέσει και θα τις εκμεταλλευτεί, βαθιά μέσα της θα γίνει υποχρεωτικά φασιστική.

Συνεπώς η αντίληψη που έχω για τον φασισμό είναι απολύτως ελαστική. Όπως το αντιλαμβάνομαι εγώ, *κάθε σχολή σκέψης που προωθεί την αυταρχική διακυβέρνηση* – είτε αυτή είναι ολοκληρωτική είτε με το γάντι, είτε ανήκει στη «δεξιά» είτε στην «αριστερή» πτέρυγα του πολιτικού φάσματος – *είναι βαθιά μέσα της, αντικειμενικά και ουσιαστικά, φασιστική*. Στα μάτια μου ο φασισμός είναι κατά βάση η ιδέα των μαζών που έχουν ανάγκη καθοδήγησης από κάποια «μειονότητα», από κάποιο πολιτικό κόμμα, από κάποιον δικτάτορα. Με ψυχολογικούς και ιδεολογικούς όρους ο φασισμός ενυπάρχει στην έννοια της αυταρχικής καθοδήγησης, στην ιδέα κάθε μορφής δικτατορίας. Αυτή η ιδέα, διατυπωμένη, διαδομένη ή εφαρμοσμένη από τις ιδιοκτήτριες τάξεις, γίνεται εύκολα κατανοητή από τον καθέναν. Τη στιγμή όμως που η ίδια αυτή ιδέα υιοθετείται και εφαρμόζεται από ιδεολόγους προερχόμενους από την εργατική τάξη και παρουσιάζεται σαν ο δρόμος προς την απελευθέρωση, τότε πρέπει να κρίνεται ως μια δηλητηριώδης παρέκκλιση, μια μυωπική, γελοία ανοησία, μια επικίνδυνη εκτροπή. Γιατί αυτή η ιδέα, με το να είναι ουσιαστικά φασιστική, όταν μπαίνει σε εφαρμογή, οδηγεί αναπόδραστα σε μια βαθιά φασιστική κοινωνική οργάνωση.

Αυτή η αλήθεια έχει επιβεβαιωθεί από τη «ρωσική εμπειρία» με τρόπο σαφή και αδιαμφισβήτητο. Η έννοια της δικτατορίας σαν μέσου χειραφέτησης της εργατικής τάξης μπήκε στη χώρα αυτή σε εφαρμογή. Η υλοποίησή της έχει παραγάγει ένα αποτέλεσμα το οποίο στις μέρες μας γίνεται ολοένα και πιο φανερό και το οποίο ακόμη και οι πιο αδαείς, κοντόφθαλμοι και ξεροκέφαλοι θα αναγκαστούν να το αναγνωρίσουν: αντί να οδηγήσει

στην απελευθέρωση της εργατικής τάξης, η νικηφόρα επανάσταση βασικά και παρ' όλες τις θεωρητικοποιήσεις περί δικτατόρων-απελευθερωτών, γέννησε την πληρέστερη και πιο ωμή υποδούλωση και εκμετάλλευση αυτής της εργατικής τάξης στα χέρια μιας νέας προνομιάς άρχουσας τάξης.

Αυτά λοιπόν για τον τρίτο και πρωταρχικό παράγοντα της ειδικής εξουσίας του φασισμού. Τροφοδοτείται κυρίως από τη βαθιά φασιστική –και ασυνείδητα φασιστική– ιδεολογία μιας μάζας ανθρώπων οι οποίοι θα ήταν οι πρώτοι που θα εκπλήσσονταν και θα εξοργίζονταν εάν τους κατηγορούσαν ότι είναι φασίστες. Η ιδεολογία αυτή, που έχει διεισδύσει παντού, ακόμη και στις τάξεις των «απελευθερωτών» και των ίδιων των εργαζομένων, δηλητηριάζει το εργατικό κίνημα καθιστώντας το πλαδαρό και οδηγώντας το στην κατάρρευση. Σκοτώνει την αυθεντική δράση των μαζών και αποδυναμώνει τους αγώνες τους και μάλιστα την ικανότητά τους να επιτύχουν οτιδήποτε, πολύ περισσότερο μια νίκη κατά του φασιστικού φαινομένου.

Αυτός –αλίμονο!– είναι ο λόγος για τον οποίο ο Πετρίνι έχει δίκιο. «Καμία διαφορά δεν υπάρχει ανάμεσα στον Στάλιν και τον Μουσολίνι». Γι' αυτό ο «κόκκινος φασισμός» δεν είναι ένα σύνθημα, αλλά μια ακριβής έκφραση ενός πολύ θλιβερού γεγονότος.

Εντούτοις υπάρχει παρηγοριά. Οι μάζες μαθαίνουν από την άμεση χειροπιαστή εμπειρία. Και η εμπειρία είναι εδώ. Στο ένα έκτο του πλανήτη αποτελεί ένα καθημερινό γεγονός. Ολοένα πιο ακριβείς λεπτομέρειες έχουν αρχίσει να γίνονται όλο και ευρύτερα γνωστές. Πρέπει να αναμένουμε από τις μάζες των εργαζομένων σε κάθε χώρα, την κατάλληλη στιγμή, να αντλήσουν από αυτό το γεγονός τα ζωτικά διδάγματα για την επιτυχία των μελλοντικών αγώνων τους.

Κατά πόσο αυτή η ελπίδα θα επαληθευτεί, εξαρτάται σε

μεγάλο βαθμό από τη συμπεριφορά εκείνων που έχουν ήδη καταλάβει. Έχουν το καθήκον να κάνουν τις πιο δραστήριες προσπάθειες για να βοηθήσουν το τεράστιο πλήθος των ανθρώπων του μόχθου να αναγνωρίσουν τα αρνητικά διδάγματα της ρωσικής εμπειρίας.

Εμείς οι αναρχικοί, που φτάσαμε να καταλάβουμε, οφείλουμε να κινηθούμε δραστήρια και να εντείνουμε την προπαγάνδα μας, διατηρώντας ταυτόχρονα αυτή την εμπειρία στο επίκεντρο της σκέψης μας. Εάν πράξουμε το καθήκον μας, εάν βοηθήσουμε τις μάζες να καταλάβουν εγκαίρως, τότε ο «κόκκινος φασισμός» της Ε.Σ.Σ.Δ., από ιστορική σκοπιά μιλώντας, θα έχει προσφέρει μια χρήσιμη υπηρεσία: καθώς εμείς θα εκδηλώσουμε την οργή μας και την αηδία μας γι' αυτόν, θα έχουμε δώσει στην έννοια της δικτατορίας τη χαρακτηριστική βολή.

1934

Μετάφραση: Μάκης Κορακιανίτης